

VÄÄRTUSTA MAHETOORAINET!

TOITLUSTUSE ÖKOMÄRK Lühitutvustus haridusasutustele

MIKS KASUTADA TOITLUSTUSE ÖKOMÄRKI?

Mahetoitu süüakse järjest enam nii Eestis kui ka paljudes teistes riikides. Järjest rohkem soovitakse ka seda, et just lapsed saaksid lasteaias ja koolis mahetoitu. Soovides mahetoitu pakkumist haridusasutustes edendada, alustas Maaeluministeerium 2022. a selle toetamist.

Mahetoidule viitamine toidlustuses on Eestis seadusandlikult reguleeritud. Selleks on mitmeid võimalusi, neist üks lihtsamaid on sarnaselt Skandinaaviamaadele kasutusele võetud kolmeastmeline toidlustuse ökomärk. Märgiga seotud arvestuse pidamine on lihtne ja ei too endaga kaasa suurt hulka paberimajandust. Ökomärk näitab selgel viisil, et toitu valmistatakse teatud protsendi ulatuses mahetoorainest, aidates nii vähendada keskkonda ja inimesteni jõudvaid pestitsiidijääke, hoida elurikkust ja tagada loomade kõrge heaolu.

Heaks eeskujuks on Taani, kus ökomärk on juba rohkem kui 3400 toidlustuskohal – nende hulgas on väga palju just avaliku sektori toidlustajaid, sh koolide ja lasteaedade sööklaid, kuid on ka kohvikuid ja isegi tipprestorane.

Eestiski on juba mitmeid häid piirkondlikke näiteid. Tartu linn alustas mahetoitu pakkumist järk-järgult 2018. a ning 2022. a sügisel oli kõigi munitsipaalkoolide pakutavas toidus üle 20% mahetoorainet, osades ka 50-80%. Enamikus Tartu munitsipaallasteaedades valmistatakse samuti toitu rohkem kui 20% osas mahetoorainest. Võru maakonna omavalitsused, SA Võrumaa Arenduskeskus ja MTÜ Setomaa Liit sõlmisid 2020. a kokkuleppe, et aastaks 2024 pakutakse kõikides maakonna haridusasutustes vähemalt 20% ulatuses mahetoitu. Kahe aasta möödudes oli juba pooltel Võru maakonna haridusasutustel toidlustuse ökomärgi 20-50% kasutusõigus.

SAMMUD TOITLUSTUSE ÖKOMÄRGINI

1. OSTKE MAHETOORAINEID

Otsustage, millist mahetoorainet ja kui suurel määral soovite kasutada. Mahetooraine muutub järjest kättesaadavamaks – kohalikku mahetoitu saab osta otse maheetootjatelt ja -töötajatelt ning hulгимüüjatelt, ka importtoodangut pakutakse nii jae kui ka HoReCa pakendis.

NB! Kõik mahetoodete pakkujad (k.a hulгимüüjad) peavad olema mahetunnustatud ja kantud maheregistrisse. Kui soovite rohkem teavet kohaliku mahetoodangu kohta, kirjutage mahekogu@gmail.com.

2. ARVUTAGE MAHETOIDU OSAKAAL

Arvutage, kui suur on ühes kalendrikuus mahetoidu protsentuaalne osakaal kogu toidu toorainest.

Ökomärgi kasutamiseks peab eelneval kuul ettevõttesse toodud **mahetoodete osakaal toidu toorainest olema üle 20%**. Iga asutus võib ise otsustada, kas arvestust peetakse koguse **VÕI maksumuse põhjal**. Arvesse tuleb võtta kõik toidu valmistamiseks kasutatavad ja valmistoiduna pakutavad (nt toidu kõrvale pakutav leib, mahl) toiduained. Arvesse **ei võeta** vett ning looduslikust kalapüügist ja jahindusest (metsloomade liha) pärit tooteid.

3. TEAVITAGE PTAd

Kui mahetooraine osakaal on üle 20%, teavitage Põllumajandus- ja Toiduametit (PTAd) toitlustuse ökomärgi kasutama hakkamisest.

Teavitada saab läbi Maaeluministeeriumi kliendiportaali või saates e-kirjaga digitaalselt allkirjastatud mahetoitlustamise teavitamise vormi PTAle, vormi leiab nende kodulehelt. **Teavitusele võiks lisada arvestuse, mis on tehtud eelmise kuu mahetoidu osakaalu kohta**, siis saab PTA korraga vaadata, kas arvestust peetakse õigesti. Arvestuse pidamiseks võib kasutada laoprogrammi väljavõtet, PTA soovituslikku vormi või ka enda tehtud arvestust, kus on kirjas nõutud info. Oluline on sisu, mitte vorm.

4. KASUTAGE TOITLUSTUSE ÖKOMÄRKI

Pärast teavituse tegemist saab kohe hakata kasutama toitlustuse ökomärki ja nii näidata, et väärtustate mahetoitu.

Toitlustuse ökomärgil on olenevalt mahetooraine osakaalust kolm astet:

- üle 20 kuni 50%
- üle 50 kuni 80%
- üle 80 kuni 100%

Märgiga samale vaateväljale peab lisama info, kas osakaal on arvatud koguse või maksumuse põhjal.

Märgi etalonide failid leiab www.maheklubi.ee/toitlustajale, märgi kleepse võib küsida ka Mahepõllumajanduse Koostöökogult, e-mail: mahekog@gmail.com.

5. JÄTKAKE MAHETOIDU OSTMIST JA OSAKAALU ARVUTAMIST

Jätkake igakuiselt rohkem kui 20% mahetoidu ostmist ja pidage selle kohta arvestust. See info peab olema arvatatud iga kalendrikuu 20. kuupäevaks eelmise kuu kohta ja kohapeal kättesaadav, kui PTA seda kontrollida soovib.

Ökomärgile lisaks või selle asemel **saab ka muul viisil mahetoorainele viidata** (nt mingi tooraine on kogu menüüs mahe). Ka sellest peab PTA-d teavitama. Täpsema info (sh juhendi) nii ökomärgi kui ka muul viisil mahetoidule viitamise kohta leiab PTA kodulehelt: pta.agri.ee/mahetoitlustamine

Mahetoidu toetus haridusasutustele

Maaeluministeerium hakkas 2022. a septembris toetama mahetoidu pakkumist haridusasutustes. Toetust makstakse haridusasutuse pidajale nende koolide ja laste-aedade eest, kus valmistatakse toitu vähemalt 20% ulatuses mahetoorainest ning kes on oma tegevusest PTA-d teavitanud. Toetuse määr on kalendrikuus ühe koolieelse lasteasutuse lapse kohta 4,90 eurot ja kooliõpilase kohta 2,20 eurot kõigi kalendrikuude eest aastas, mille jooksul haridusasutus vastas toetuse saamise nõuetele. Toetust maksab PRIA iga kvartali lõpule järgneval kuul, maksmise aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemis olev laste arv.

Vaata lisa PRIA kodulehelt: www.pria.ee/toetused/haridusasutuses-mahepollu-majandusliku-toidu-ja-mahepollumajanduslikke-koostisosi-sisaldava

Mahetoit on lahe toit! Tahame lastele parimat, seetõttu soovime pakkuda võimalikult palju kohalikku mahetoitu. Meil on nüüd toitlustuse ökomärk ja tegelikult on selleks vajalik arvestuse pidamine päris lihtne. Kohaliku mahetoiduga targaks ja tugevaks!

Katrin Martinfeld, Antsla Gümnaasiumi direktor

Laste toitlustamine on oluline osa lasteaias igapäevasest tegevusest ja seeläbi on võimalik suunata laste tervislike valikute tegemise oskust. Kuulume alates 2013. a Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku. Neli aastat tagasi alustasime mahe-toorainega väikeses mahus ja oleme püüdnud seda järjest enam laiendada. Just lasteaias saame olulisel määral toetada lastes tervisliku toitumise põhimõtete omaksvõtmist läbi tervislike valikute pakkumise, eakohase õpetuse ja praktilise tegevuse.

Jana Pillmann, Tartu Lasteaed Pääsupesa direktor

Rohkem infot mahetoidu ja mahepõllumajanduse kohta vaata www.maheklubi.ee

MAHEPÕLLUMAJANDUSE
KOOSTÖÖKOGU

Autoriõigused kuuluvad Mahepõllumajanduse Koostöökogule ja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusele, varalised õigused kuuluvad materjali tellijale. Materjal valmis Maaeluministeeriumi ning Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (PRIA) tellimisel. © Kõik autoriõigused on kaitstud. 2022.

Toitude fotod: L. Laan

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse